Informatiedocument Leefoppervlaktes in de Intensieve Veehouderij

Inleiding

In de milieuvergunning voor veehouderijbedrijven is vastgelegd hoeveel dieren volgens welk huisvestingssysteem op het bedrijf worden gehouden. Voor het vaststellen van het aantal dieren is informatie nodig over de voor de dieren beschikbare leefoppervlakte. Ook zijn bij een aantal diercategorieën in de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) normen gesteld voor de oppervlakte per dier of het aantal dieren per m² waarbij de genoemde emissiefactor geldt.
In dit document staat het begrip leefoppervlakte centraal. Voor de diercategorieën varkens, pluimvee en vleeskalveren wordt ingegaan op de wet- en regelgeving en verordeningen die zijn opgesteld met betrekking tot de minimale oppervlakte per dier. Per diergroep is de gebruikte definitie over het leefoppervlak gegeven, met aansluitend een toelichting over hoe dit bij de diergroep moet worden bepaald en welke onderdelen van de stal of inrichting bij de berekening van de leefoppervlakte een rol spelen.
Aan de hand van deze notitie kunnen personen die een rol spelen bij het vergunningentraject van intensieve veehouderijen nagaan of er mogelijk knelpunten zijn in de voorgestelde huisvestingsvorm van een bedrijf in de relatie tussen het aantal dieren en de emissienorm. De opgenomen oppervlaktematen in deze notitie kan de vergunningverlener bijvoorbeeld gebruiken om na te gaan of een gevraagd aantal dieren wel redelijk is gelet op de grootte van de voor de dieren beschikbare ruimte.

Algemeen

Definitie

Er zijn diverse termen die worden gebruikt voor het leefoppervlak van dieren. Een greep uit de diverse termen. In het Varkensbesluit komt de term "beschikbare oppervlakte" voor, in het Legkippenbesluit "bruikbaar oppervlak", in de biologische richtlijn "beschikbare netto oppervlakte", in het Kalverenbesluit "vloeroppervlakte" en in de verordeningen van het PPE "vloeroppervlakte" en "beschikbare staloppervlakte". In alle gevallen wordt bedoeld: *"de netto voor het dier beschikbare leefruimte".*

Verzorgingsruimten

Bij varkens en vleeskalveren is de beschikbare leefruimte veelal het hok binnen een afdeling waarin de dieren verblijven. Bij pluimvee kan dit de gehele stal zijn, inclusief eventueel aanwezige stellingen met roosters zoals in een volièrestal. Wat niet meetelt bij alle diercategorieën zijn de verzorgingsruimten zoals een voerkeuken, centrale gangen en controlegangen.

Inrichting

Voor het bepalen van het leefoppervlak zijn ook onderdelen van de inrichting van belang. Te denken valt daarbij aan de hokafscheiding (dikte), voertroggen/-bakken en plateaus of roosters. Afhankelijk van de afmetingen en opstelling tellen die wel of niet mee voor het bepalen van de leefoppervlakte. Bij de verschillende diercategorieën is dit verder aangegeven.

Dieren en dierplaatsen

Een milieuvergunning wordt verleend voor een aantal te houden dieren. Dit aantal is een maximum en moet worden gezien als een aantal dieren dat maximaal op enig moment aanwezig mag zijn. Het maximale aantal dieren op enig moment is feitelijk gelijk aan het aantal dierplaatsen. Om op enig moment dit maximum aantal te kunnen houden zijn niet meer dierplaatsen nodig.
Emissiefactoren zijn uitgedrukt in dierplaatsen, maar in de vergunning kan niet worden gerekend met dierplaatsen. De emissies moeten worden berekend op basis van het aantal dieren (het aantal zoals is opgenomen in de vergunning, of het aangevraagde aantal dieren zoals is opgenomen in de vergunningaanvraag).

Pluimveehouderij

In de pluimveehouderij zijn de volgende besluiten en verordeningen van kracht:

- Besluit houdende regels voor de huisvesting en verzorging van legkippen (Legkippenbesluit 2003), de Nederlandse invulling van richtlijn 1999/74/EG van 19 juli 1999 tot vaststelling van minimumnormen voor de bescherming van legkippen, onderdeel van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren;
- Verordening (EEG) Nr. 2092/91 voor de biologische productiemethode (bijlage VIII);

- Verordening welzijnsnormen vleeskuikenouderdieren 2003;
- Verordening welzijnsnormen vleeskalkoenen 2003.

Binnen Europa wordt gewerkt aan welzijnsregelgeving voor vleeskuikens. Voor alle andere diercategorieën in de pluimveesector zijn (nog) geen normen voor leefoppervlakte.
De normen uit de hiervoor genoemde regelgeving wordt hierna kort toegelicht. In bijlage 1 staat een tabel met daarin de normen zoals vastgesteld in de regelgeving of gebaseerd op de gangbare praktijk als er geen normen voor zijn vastgesteld.

Leghennen
Voor leghennen is in het Legkippenbesluit 2003 de leefoppervlakte gedefinieerd als:
bruikbare oppervlakte: *een ten minste 30 cm breed oppervlak met een helling van ten hoogste 8 graden met boven het gehele oppervlak een vrije ruimte van ten minste 45 cm hoogte. De oppervlakte van het nest wordt niet tot de bruikbare oppervlakte gerekend.*

Daarnaast is nog aangegeven dat een oppervlak alleen tot het bruikbare oppervlak mag worden gerekend als het steun biedt aan alle naar voren gerichte tenen van beide poten van de legkip. Uit deze toevoeging blijkt dat zitstokken en legnesten niet meetellen voor het bepalen van de totale leefoppervlakte in een stal.
In het Legkippenbesluit is onderscheid gemaakt in twee typen huisvestingssystemen, elk met eigen normen voor leefoppervlakte per dier.

Leghennen in alternatieve huisvesting
Onder alternatieve huisvesting vallen de zogenoemde scharrel- en volièrestallen. Per dier moet minimaal 1.111 cm^2 bruikbare oppervlakte aanwezig zijn (omgerekend is dit maximaal 9 dieren/m^2). Tot het bruikbare oppervlak worden gerekend de strooiselvloer en de roosters (minimaal 30 cm breed).
Bij volièrestallen worden regelmatig aanvliegplateaus toegepast bij legnesten en of de roosters in de stellingen. Deze roosters mogen meegerekend worden in de bruikbare oppervlakte als er een voorziening is die voorkomt dat mest terecht komt op dieren die er onder zitten (bijvoorbeeld een mestband) Verder is het afhankelijk van de afmetingen (breedte) en continue beschikbaarheid. Per merk/leverancier is de uitvoering van deze aanvliegroosters verschillend. Bij een aanvraag van een milieuvergunning van een volièrestal kan worden gevraagd om een berekening van de bruikbare oppervlakte en hoe deze is opgebouwd.
Bij een scharrelstal is de bruikbare oppervlakte te berekenen door de binnenwerkse maten van de dierruimte met elkaar te vermenigvuldigen en daarvan de oppervlakte van de legnesten af te trekken.
Als bij een stal een overdekte uitloop aanwezig is mag ook deze oppervlakte worden meegeteld bij het bruikbare oppervlak. Echter moet dan wel worden voldaan aan de volgende eisen:

- openingen minimaal 35 cm hoog en 40 cm breed;
- totale beschikbare breedte openingen minimaal 2 m per 1000 leghennen;
- overdekte uitloop onbeperkt toegankelijk voor de dieren vanaf 6 uur na het begin van de lichtperiode en gedurende minimaal 10 uren.

Voor het vaststellen van de emissiefactor is het van belang dat de combinatie van stal en overdekte uitloop voldoet aan de systeembeschrijving van de categorie die wordt aangevraagd (of is afgegeven) in de milieuvergunning. (standpunt moet nog worden vastgesteld!)
In de systeembeschrijvingen van de Rav komt regelmatig het percentage rooster (of strooisel) naar voren. Dit is het aandeel roosters in de stal dat mag worden meegeteld als bruikbaar oppervlak.

Leghennen in kooihuisvestingssystemen
Er zijn twee typen kooien:

- aangepaste kooien; dit zijn de zogenaamde welzijnskooien (mogelijk in de toekomst 'ingerichte kooi' genoemd). Hierin moeten een legnest, zitstokken en een scharrelgelegenheid zijn aangebracht. De kooi moet minimaal 2.000 cm^2 groot zijn. Per dier is de minimale oppervlakte 750 cm^2, waarvan 600 cm^2 als bruikbare oppervlakte. Boven de overige oppervlakte moet minimaal 20 cm hoogte aanwezig zijn.
- niet-aangepaste kooien; de bekende legbatterijen. Per dier is de minimale oppervlakte 550 cm^2, met boven 65% hiervan een vrije ruimte van 40 cm en boven de overige 35% een vrije ruimte van 35 cm. Deze vorm van huisvesting is met ingang van 1 januari 2012 verboden. Nieuwe legbatterijen mogen niet meer in gebruik genomen worden sinds 1 januari 2003. Nieuwe

milieuvergunningaanvragen zullen waarschijnlijk niet meer voorkomen, maar de maatvoering kan belangrijk zijn voor het bepalen van het aantal dierplaatsen in oude vergunningen. Ook kunnen bestaande batterijstallen op revisievergunningen voorkomen, zonder dat de stal wordt aangepast.

Opfokleghennen

Voor opfokleghennen is geen regelgeving wat betreft de normen voor leefoppervlakte. Ook is batterijhuisvesting in principe niet verboden. Doordat dieren die zijn opgefokt in een batterij echter niet geplaatst kunnen worden in alternatieve huisvestingssystemen, zal batterijhuisvesting voor deze categorie op termijn ook niet meer worden toegepast.

Vleeskuikenouderdieren

In de verordening voor vleeskuikenouderdieren van het PPE is de leefoppervlakte vastgelegd in de term:

vloeroppervlakte: *de horizontale oppervlakte van de bodem van de ruimte die voor vleeskuikenouderdieren vrij beschikbaar is, alsmede de oppervlakte van eventuele plateaus.*

Per vleeskuikenouderdier (let op: hennen en hanen) is de minimale oppervlakte 1.300 cm^2 (maximaal 7,7 dieren/m^2). In de praktijk is het aantal hanen bij de opzet van de dieren in de stal 10% van het aantal hennen.
In de toelichting bij de verordening is aangegeven dat de oppervlakte van het legnest wel meetelt (in tegenstelling tot bij leghennen), ook als er een plateau boven is aangebracht en er een vrije ruimte boven het plateau is van 35 cm. Als de dieren vrij onder het legnest door kunnen lopen telt het legnest niet mee in de vloeroppervlakte.
De vloeroppervlakte wordt berekend door de binnenwerkse maten van de dierruimte met elkaar te vermenigvuldigen. Als er plateaus zijn aangebracht, telt de oppervlakte daarvan mee. Een plateau is een horizontale houten of kunststoffen vlonder waar geen mest door kan vallen en die tenminste 35 cm boven de bodem van de voor vleeskuikenouderdieren vrij beschikbare ruimte is aangebracht.
Het percentage roosters wordt berekend door de oppervlakte roosters te delen door de totale voor de dieren beschikbare oppervlakte. Het legnest telt daarbij niet mee als roostervloer.

Kalkoenen

Het aantal dieren dat volgens de verordening van het PPE mag worden gehouden in een kalkoenenstal wordt bepaald door:

bezettingsgraad: *de hoeveelheid dieren die, uitgedrukt in kilogrammen levend gewicht, op een bepaalde staloppervlakte, die voor de dieren beschikbaar is, gehouden mag worden.*

Over het begrip staloppervlakte wordt verder niets vermeld. In de praktijk komt dit neer op de binnenwerkse maten van de dierruimte.
De maximale bezettingsgraad bedraagt:

a. voor mannelijke vleeskalkoenen 58 kg/m^2 beschikbare staloppervlakte;
b. voor vrouwelijke vleeskalkoenen 48 kg/m^2 beschikbare staloppervlakte;
c. voor mannelijke ouderdieren in een opfokstal 56 kg/m^2 en in een vermeerderingsstal 46 kg/m^2;
d. voor vrouwelijke ouderdieren in een opfokstal 49 kg/m^2 en in een vermeerderingsstal 29 kg/m^2.

Bij de bezettingsgraden voor vleeskalkoenen mag 1 kg/m^2 worden opgeteld als er verrijkingsobjecten (speeltjes) in de stal aanwezig zijn. Hierbij geldt de eis dat minimaal 10% van de dieren tegelijk zich met het object moeten kunnen bezig houden. Er is niet omschreven wat precies onder speeltjes wordt verstaan. Gedacht kan worden aan kettingen, lege flessen of ander materiaal waardoor de dieren zijn afgeleid en niet meer naar elkaar pikken.

Het vaststellen van het aantal dierplaatsen op een bedrijf met vleeskalkoenen gebeurd pas op een leeftijd van 10 weken na de opzet. Dit in verband met de wijze van afmesten, waarbij de hennen en hanen tegelijk worden opgezet, maar de hennen eerder afgeleverd. Voordat de hanen zijn afgeleverd wordt al weer een nieuwe koppel geplaatst. De gemiddelde aflevergewichten van vleeskalkoenen in 2004 waren voor hennen 9,8 kg en voor hanen 19,5 kg. Bij deze gewichten zijn de aantallen dieren/m^2 respectievelijk 4,9 voor hennen en 3,0 voor hanen. Op basis van deze aantallen kan het maximaal aantal dieren in een stal op 10 weken leeftijd worden bepaald.

Vleeskuikens

Voor vleeskuikens is Europese regelgeving in ontwikkeling. Hierin wordt gewerkt met de termen bezettingsdichtheid en
nuttige oppervlakte: een van strooisel voorziene oppervlakte die te allen tijde toegankelijk is voor de vleeskuikens.

In het concept van de richtlijn staat dat de maximale bezettingsdichtheid 30 kg levend gewicht per m^2 nuttige oppervlakte mag bedragen. Als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan wat betreft de uitvoering van de stal en technische resultaten (% uitval en

gezondheid) mag de bezettingsdichtheid stijgen tot maximaal 38 kg levend gewicht. Bij een aflevergewicht van 2.100 gram per dier zijn dit maximaal 18 dieren per m². Dit heeft geen consequenties voor de emissiefactor, omdat de systeembeschrijving aangeeft dat die geldt voor 18 - 24 dieren/m². Indien de vleeskuikenhouder maar tot maximaal 30 kg/m² mag gaan, zullen er aan het eind van de mestronde minder dieren zitten, namelijk 14 per m². Bij opzet kan echter in beide situaties wel worden gestart met 24 dieren. Door tijdens de ronde een deel van de dieren al af te leveren (het zogenaamde uitladen), kan worden voldaan aan de maximum eis van 30 of 38 kg/m².

Overige pluimveecategorieën
Voor de overige in bijlage 1 genoemde pluimveecategorieën zijn geen normen vastgesteld in regelgeving. In bijlage 1 zijn de gangbare in de praktijk gehanteerde normen opgenomen voor het aantal dieren per m^2. Daarbij is de leefoppervlakte gelijk aan de voor de dieren toegankelijke ruimte in de stal. Bij nagenoeg alle categorieën is dit de dierruimte waarbij de oppervlakte wordt berekend door vermenigvuldigen van de binnenwerkse maten.

Biologische pluimveehouderij
Voor de op biologische wijze gehouden leghennen of vleeskuikens/-kalkoenen gelden aparte normen voor de leefoppervlakte. Deze zijn over het algemeen strenger dan die voor de reguliere houderij. Daarnaast is het geven van uitloop aan de dieren een verplichting. De normen voor pluimvee zijn vastgelegd in Europese regelgeving (verordening (EG) Nr 2092/91). Omdat er geen aparte EU regelgeving is voor opfokhennen, worden in de praktijk gangbare hennen opgezet. Skal stelt extra eisen aan deze gangbare hennen, waaronder eisen voor leefoppervlakte. Skal is verantwoordelijk voor het grootste gedeelte van deze extra eisen. Ook is Skal verantwoordelijk voor de controle op het naleven van EU regelgeving op het gebied van biologische landbouw . In bijlage 1 zijn de normen voor de leefoppervlakte in de stal voor biologisch pluimvee opgenomen. Omdat voor biologische leghennen ook het Legkippenbesluit van kracht is, telt ook bij deze diercategorie het legnest niet mee in het bepalen van de leefoppervlakte. De leefoppervlakte wordt op dezelfde wijze berekend als bij de reguliere houderij. Een overdekte uitloop mag alleen mee worden genomen in de leefoppervlakte als deze continue tot beschikking staat.

Varkenshouderij
Voor het bepalen van de leefoppervlakte bij varkens is het Varkensbesluit van belang. Het is de invulling van richtlijn 91/630/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van varkens. Bij de definities in het Varkensbesluit wordt alleen een omschrijving gegeven voor het woord:
stal: ruimte bestemd voor het houden van één of meer varkens

In de artikelen waarin de minimale oppervlaktes worden genoemd staat de term "beschikbare oppervlakte". Uitgaande van de bij Algemeen genoemde definitie is bij varkens de netto hokoppervlakte de bepalende factor. In de Rav wordt bij gespeende biggen en bij vleesvarkens een onderscheid gemaakt in de emissiefactor afhankelijk van de hokoppervlakte:
- gespeende biggen: hokoppervlakte maximaal 0,35 m² of groter dan 0,35 m²
- vleesvarkens: hokoppervlakte maximaal 0,8 m² of groter dan 0,8 m²

De genoemde oppervlakten gelden per dierplaats en zijn afgeleid van het Varkensbesluit. In bijlage 2 is een overzicht gegeven van de in de varkenshouderij geldende normen.
In principe is individuele huisvesting in de varkenshouderij in nieuwe of gerenoveerde stallen niet meer toegestaan, behalve om gezondheidsredenen en als het gaat om:
- een zeug ten behoeve van het zogen van de biggen, tezamen met de biggen;
- een gelt of zeug vanaf:
  - één week vóór het berekende tijdstip van werpen tot het tijdstip van werpen;
  - vanaf het spenen tot en met vier dagen na de dag van natuurlijke dekking of kunstmatige inseminatie.

Problemen die zich in de varkenshouderij kunnen voordoen bij het bepalen van het aantal dierplaatsen hebben veelal te maken met het vaststellen van de netto hokoppervlakte. Factoren die hierbij een rol spelen zijn de oppervlakte van troggen en/of voerbakken en de dikte van hokafscheidingen. Het netto hokoppervlak is het hokoppervlak dat is gemeten op grond van binnenmaten (rand tot rand) en exclusief in het hok aanwezige voerbakken, -troggen etc. Om de netto hokoppervlakte goed vast te kunnen stellen moeten de

afmetingen van genoemde factoren duidelijk bij de aanvraag van de milieuvergunning worden vermeld (bijvoorbeeld aparte detailtekening). Controle achteraf op deze maten is ook van belang. Situaties die zich voor kunnen doen zijn:

- er zijn grotere voerbakken / -troggen geïnstalleerd waardoor het netto hokoppervlak dusdanig klein wordt dat een andere (lagere) emissiefactor van toepassing is;
- of andersom: er zijn kleinere voerbakken en troggen geïnstalleerd waardoor het netto hokoppervlak zoveel groter is dat een hogere emissiefactor van toepassing is;
- de hokafscheidingen zijn 'hart op hart' gemeten, waardoor de netto hokoppervlak dusdanig klein wordt dat een andere (lagere) emissiefactor van toepassing is.

Er is één uitzondering op de regel dat de oppervlakte van een voerbak of -trog moet worden afgetrokken van het hokoppervlak. Dit is bij guste en dragende zeugen in voerligboxen (ongeacht het voersysteem) als:

- de trog verhoogd is opgesteld met minimaal 20 cm tussen vloer en bodem trog, mag de oppervlakte onder de trog worden meegeteld
- de trog verzonken is in de vloer, dan mag 15 cm (is neuslengte) worden meegeteld.

Een ander aspect met betrekking tot het vaststellen van de categorie in de Rav is het aandeel roostervloer (of dichte vloer). Een vloer is een gedeeltelijk dichte vloer, als minimaal 30% van het netto hokoppervlak dicht is uitgevoerd.

Biologische varkenshouderij
Ook voor de op biologisch wijze gehouden varkens gelden strengere normen voor de huisvesting. Net als bij de biologische pluimveehouderij moeten de dieren de gelegenheid hebben tot uitloop. Uitlopen in de open lucht mogen verhard zijn en voor maximaal 75% overdekt. Er moet een duidelijk zichtbaar verschil zijn tussen binnen- en buitenruimte.
Skal is ook hier de verantwoordelijke instantie voor de regelgeving en naleving er van. De eisen voor de leefoppervlaktes in de stal staan in bijlage 2.

Vleeskalverhouderij
De normen voor het huisvesten van vleeskalveren zijn vastgelegd in het Kalverenbesluit. Dit besluit is de invulling van richtlijn nr. 91/629/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen tot vaststelling van minimumnormen ter bescherming van kalveren. Hierin is ook het begrip stal uitgelegd:
stal: ruimte bestemd voor het houden al dan niet in eenlingboxen, van één of meer kalveren

De term "vloeroppervlakte" wordt gebruikt bij het vaststellen van de minimale leefoppervlaktes. Net als bij varkens kan hierbij gekeken worden naar de netto hokoppervlakte, waarbij met name de dikte van de hokafscheiding een rol speelt. In het besluit is vastgelegd dat kalveren ouder dan 8 weken niet in eenlingboxen worden gehouden, behalve als het nodig is om gezondheidsredenen of gedrag. De eenlingboxen moeten ook voldoen aan bepaalde afmetingen. In bijlage 3 is een overzicht gegeven van de normen voor het huisvesten van vleeskalveren.

Bijlage 1: Oppervlaktenormen pluimveehouderij

Diercategorie/huisvesting	**Toelichting**	**Wetgeving (W) of praktijknorm (P)**	**Oppervlaktenorm** (cm^2 leefoppervlak per dierplaats in de stal)	**Norm** (dieren per m^2 leefoppervlak in de stal)
Reguliere houderij				
Ouderdieren van legrassen in opfok, batterij	1)	P	300 - 400	25,0 - 33,3
Ouderdieren van legrassen in opfok, grondhuisvesting	1)	P	600 - 900	11,1 - 16,7
Opfokhennen van legrassen, batterij		P	250 - 400	25,0 - 40,0
Opfokhennen van legrassen, grondhuisvesting		P	600 - 900	11,1 - 16,7
Leghennen, kooihuisvesting:				
• aangepaste kooi		W	≥600	
• niet aangepaste kooi		W	≥550	
Leghennen, alternatieve huisvesting		W	≥1111	≤9
Ouderdieren van vleeskuikens in opfok	1)	P	900 - 1200	8,3 - 11,1
Ouderdieren van vleeskuikens	1)	W	1300	≤7,7
Vleeskuikens	2)	P	417 - 556	18,0 - 24,0
Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok 0 - 6 weken	1)	P	2325 - 3000	3,3 - 4,3
Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok 6 - 30 weken	1)	P	2325	3,3 - 4,3
Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok > 30 weken	1)	P	4000 - 5000	2,0 - 2,5
Vleeskalkoenen	3)	W	2000 - 3333	3,0 - 5,0
Ouderdieren van vleeseenden 0 - 24 maanden	1)	P	2000 - 2500	4,0 - 5,0
Vleeseenden volledig roostervloer (binnen mesten)	4)	P	500 - 1400	7,1 - 20,0
Vleeseenden volledig strooiselvloer (binnen mesten)	4)	P	500 - 1650	6,1 - 20,0
Parelhoenders (zie vleeskuikens)	2)	P	417 - 556	18,0 - 24,0
Biologische houderij				
Opfok leghennen;				
• 0 - 7 weken leeftijd		W		24
• 7 - 18 weken leeftijd		W		10
• > 18 weken leeftijd (127 dagen)		W		6
Leghennen		W		6
Vleeskuikens, kalkoenen, eenden, parelhoenders	5)	W		10

Toelichting

1) Onder ouderdieren wordt verstaan het totaal van moederdieren (hennen) plus de manlijke dieren (hanen).
2) De oppervlaktenorm voor vleeskuikens is afgeleid van de bezettingsrange waarbinnen de ammoniakemissie te verantwoorden is. Deze bezetting geldt bij een gangbare bedrijfsvoering.
3) Bij vleeskalkoenen wordt het aantal dierplaatsen afgestemd op het aanwezige aantal dieren op 10 weken na opzetten. Dit in verband met de wijze van afmesten.
4) Het leefoppervlak is afhankelijk van de wijze van afmesten. Er wordt of 'all-in-all-out' toegepast, of de dieren worden na een aantal weken overgeplaatst naar een andere stal.
5) Met een maximum van 21 kg levend gewicht per m^2.

Bijlage 2: Oppervlaktenormen varkenshouderij

Diercategorie/huisvesting	**Toelichting**	**Oppervlaktenorm** (m^2 leefoppervlak per dierplaats in de stal)	
Reguliere houderij		tot 1-1-2013	vanaf 1-1-2013
Gelten na dekking en zeugen zonder biggen in groepshuisvesting	1)	2,25	2,25
Gespeende biggen, vleesvarkens, gelten na dekking en zeugen zonder biggen in individuele huisvesting:	2)		
• < 15 kg		0,20	0,20
• 15 - 30 kg	3)	0,30	0,40
• 30 - 50 kg	3)	0,50	0,60
• 50 - 85 kg	3)	0,65	0,80
• 85 - 110 kg	3)	0,80	1,0
• > 110 kg	3)	1,0	1,3
Beren			
• < 12 maanden		4	4
• 12 - 18 maanden		5	5
• > 18 maanden		3	3
• hok tevens dekruimte		10	10
Biologische houderij			
Fokzeug		2,25	
Zogende zeugen met biggen tot 40 dagen oud		7,5	
Biggen meer dan 40 dagen en tot 30 kg		0,6	
Fokbeer		6,0	
Vleesvarkens:			
• < 50 kg		0,8	
• 50 - 85 kg		1,1	
• 85 - 110 kg		1,3	

Toelichting

1) Bij minder dan 6 dieren per groep de oppervlakte per dier met 10% vergroten. Bij meer dan 40 dieren per groep kan de oppervlakte per dier met 10% worden verkleind.
2) De indeling telt voor het gemiddelde gewicht.
3) Bij gespeende biggen en vleesvarkens zwaarder dan 15 kg en in groepen van meer dan 40 dieren, kan de oppervlakte per dier met 10% worden verkleind.

Bijlage 3: Oppervlaktenormen vleeskalverhouderij

Diercategorie/huisvesting	**Toelichting**	**Oppervlaktenorm** (m^2 leefoppervlak per dierplaats in de stal)
Reguliere houderij		
Eenlingboxen (< 8 weken leeftijd)	1)	
Groepshuisvesting:		
• < 150 kg levend gewicht		1,5
• 150 - 220 kg levend gewicht		1,7
• > 220 kg levend gewicht		1,8
Biologische houderij		
Groepshuisvesting:		
• < 100 kg levend gewicht		1,5
• 100 - 200 kg levend gewicht		2,5
• 200 - 350 kg levend gewicht		4,0
• > 350 kg levend gewicht	2)	5,0

Toelichting

1) de eenlingboxen hebben elk een breedte van ten minste de schofthoogte van het kalf, gemeten terwijl het kalf rechtop staat, en een lengte van ten minste 1,1 maal de lichaamslengte van het kalf, gemeten van de neuspunt tot aan de achterkant van de zitbeenknobbel (tuber ischii).
2) Voor elke 100 kg levend gewicht extra minimaal 1 m² per dierplaats er bij.